

ARIANE, HET MAANULTJE

Ariane, het Maanuiltje

PAUL CHRISTIAAN BOS

NOORDBOEK

© 2019 Paul Christiaan Bos | Uitgeverij Noordboek

Tekst, schetsen, observaties, tekeningen en schilderijen: Paul Christiaan Bos

Reproducties: Paul Christiaan Bos

Vormgeving: Julien Hoekstra-Kermans & Paul Christiaan Bos

Omslagontwerp: Paul Christiaan Bos

Druk: PrintSupport4U, Steenwijk

ISBN 978 90 5615 553 7

NUR 410 | 435

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

www.pcbos.nl

Dit Boek

draag ik op aan mijn vrienden

Wiepie, Hedzer, Mirjam, Marije, Inge en Frieda,

in warme herinnering aan alle fijne dingen

die we samen hebben gedaan.

ZOMER 2015

Paul A. Zomer

INHOUD

VOORWOORD 9

1. HET BEGIN 11

2. LEREN 21

3. GROOT WORDEN 31

4. DE ROVERS 43

5. DE UITDAGING 47

6. VREEMDE ZAKEN 52

7. PUBERTEIT 60

8. BESCHERMING 71

9. WINTER (EEN KERSTVERTELLING) 79

10. LENTE 88

11. ZOMER 96

12. HERFST 112

13. WINTER 124

14. DE VREEMDELING 129

15. HET EINDE VAN DE ZOMER 137

THE OWLERY PROJECT - Ariane

VOORWOORD

In het laatste gedeelte van het voorgaande boek *De Uilen Tuin* werden de 'Gouduilen' (naar de veel echter aanvoelende Fryske benaming voor 'Kerkuil') Feetje en Ariane geboren. Het boek dat je nu in handen hebt gaat speciaal over de laatste, het bijzondere Uiltje Ariane. Een dier dat na een ongeluk hulp nodig had om te overleven. Met behulp van het 'werkboek', een soort van dik notitieschrift waarin ik werkelijk van alles opschrijf, van observaties van Uilen tot recepten voor verf, heb ik de eerste zes hoofdstukken van dit nieuwe boek gebaseerd op gebeurtenissen die aan het einde van het vorige boek stonden beschreven. Ze konden niet gemist worden omdat ze onlosmakelijk deel uitmaken van haar leven. Maar met hulp van de notities over Ariane was ik in staat de focus van de hervertelling sterker op dit ene, speciale Uiltje te leggen. Op Ariane, haar Familie, en de verrassend sterke onderlinge band. Van tijd tot tijd, als in een dagboek, komen daarnaast ook stukjes van de ruimere leefomgeving in beeld.

Sterre

'Ochtendvlucht' acryl op paneel 20 * 20 cm

Als kunstenaar waag ik het om een boodschap te hebben. De Uilen helpen om met hart en ziel een ander geluid te laten horen. Een tegengeluid, hoe bescheiden van volume ook. De grote intelligentie en zelfs beschaving, die de basis vormt van wat ik met steeds grotere overtuiging hun 'moraal' ben gaan noemen, ten opzichte van elkaar en zelfs soortgenoten die niet tot de eigen familie behoren; is voor mij de allergrootste ontdekking uit de laatste acht jaren Uilen Project.

Het eerste Uiltje dat ik ooit zag opgroeien noemde ik Sterre. Zij werd het warm kloppend hart van wat ik al snel 'Het Uilen Project' ging noemen. Nu zij volwassen is en zelf de wereld is gaan verkennen, heeft dat een nieuwe fase ingeluid voor het Uilen Project. Maar de herinnering aan haar blijft nog altijd doorklinken, door het hele Project. Elke dag.

Een paar laatste details. Een enkele keer zul je hier woorden aantreffen die anders gespeld zijn dan ze 'horen' te zijn. Dit is omdat ik vind dat sommige woorden een bepaalde smaak hebben. En dat je ze daarom maar beter anders kunt schrijven. Een 'rhododendron' bijvoorbeeld, herinnert (mij) eerder aan de romige verzadiging van bloem en blad, en aan de geheimzinnige schaduwplekken rond de wortels, dan het veel kaler, killer, en vooral enkel-dimensionale 'rododendron'. En dan nog iets.

Ik schrijf niet alleen 'Uilen' consequent met hoofdletter, maar bijvoorbeeld ook 'Vader', en 'Moeder'. Dit omdat ze dat afdwingen, de Uilen, zulk respect. Zo'n Vrije Hoofdletter staat voor bewondering, verbazing, en het diepste respect. Hetzelfde respect dat mij ertoe brengt om ze ook taalkundig als denkende wezens te behandelen. Zie het maar als een dichtelijke vrijheid die ik neem.

Zolang het helpt om het wonderlijke dichterbij te brengen, of dat in elk geval niet in de weg zit, is het doel bereikt.

Tessa, een van de "Dekemaatjes" (pagina 85)

1. HET BEGIN

2 mei 2015

Het werkboek ligt naast me opengeslagen. Terwijl ik schrijf lees ik de notities die erin staan. Meestal is het een enkele zin, soms twee, over wat ik die dag zag gebeuren. De ene keer is het een nauwelijks leesbare, razendsnel

gepende krabbel; de andere keer zijn de woorden met aandacht geschreven. Maar mooi of slordig, als ik ze lees zie ik alles opnieuw voor me. Ruik, hoor en beleef ik weer het moment waar de notitie aan herinnert. Alsof het hier en nu gebeurt, en ik weer ben waar ik toen was. In het eigen handschrift is het gebeurde vastgelegd als een wezentje in een gestolde druppel hars. Of het nu haastig of aandachtig gebeurde.

DETAIL 'studie Kuikens' potlood op Fabriano 25*32,5 cm

Ik lees. Wat had mijn vader hiervan genoten, gaat door me heen terwijl de woorden in mijn hoofd boven komen drijven. Wat was hij er blij van geworden, heel eventjes dan. Beiden hielden we zielsveel van Uilen. In de misschien twee minuten die we altijd hadden voordat hij te moe werd, kon ik tenminste meestal nog wel een beeld voor hem schetsen. En dit keer was dat beeld, meer nog dan anders, de moeite waard geweest. Want wat zich in deze meimaand afspeelde was uniek, zoals zo vaak wanneer het om Uilen gaat. Volslagen uniek en ongehoord: en hier is het waarom.

- *familielevens* -

Het nieuwe leven op het nest brengt dit jaar een grote verandering in de Uilenwereld teweeg. Een verandering

die ik nog nooit eerder zo heb meegemaakt. Niet alleen draagt iedereen er het zijne of hare aan bij om de hongerige jongen te helpen voeden — daar deed Sterre, het eerste Kuiken dat ik vanaf het ei zag opgroeien, tenslotte even hard aan mee, dus dat op zich was niet onbekend —, maar dit keer wordt de taak om de jongen de prooi te geven, en vóór te verscheuren, ook eerlijk verdeeld. Van jong tot oud. Dat betekent dat de haast volwassen dochter Molly nu niet meer de prooi beleefd aan haar vader Coppernickle afgeeft, zoals haar zusje Sterre het altijd zo prachtig en aangrijpend deed, maar in plaats daarvan zonder blikken of blozen zelf het nest binnenstapt. Iets wat ik nog nooit eerder zag gebeuren. En als ze even geen prooi kan vinden, dan rukt ze die gewoon bij een van de ouderUilen weg — tenminste, wanneer die wél met iets kwamen aanvliegen. Want ze zal en moet de jongen voeden, vindt Molly.

'studie Ariane' potlood en pastel op Fabriano Liscia 16, 4*34 cm

Met uitzondering van moeder Feline, die zich alweer mooi aan het maken is, en de tijd neemt om de poten te strekken en de jeukende ring omlaag te wiebelen, raken vader Coppernickle en dochter Molly beiden door het dolle heen van het geblaas waarmee de jongen om eten vragen. En als de een zelf niets heeft om te geven en de ander wel, roven ze het doodleuk van elkaar. Of van Feline, als dat beter uitkomt. Van pure voedernijd zijn ze volslagen rücksichtslos geworden en tonen niets meer van de anders zo gebruikelijke eerbied voor elkaar. Het roofgoed brengen ze direct naar de jongen. Dat wil zeggen — als ze daar de kans voor krijgen. Een bestolen Uil laat het er namelijk doorgaans niet zomaar bij zitten.

En zo kan het gebeuren dat een en dezelfde prooi, het doet er niet toe hoe armetierig, eerst meermalen van eigenaar wisselt voordat hij uiteindelijk in de hongerig opengesperde snavels van de jonge Uilen verdwijnt. Maar wat vooral heel raar is, en anders dan anders, is dat de Oermoeder Feline dit soort groepsarbeid probleemloos schijnt te accepteren. Ik heb Molly het nest in zien benen — met prooi die ze vlak daarvoor uit Coppernickle's snavel terugrukte nadat hij dezelfde prooi eerst uit haar klauwen had gestolen — op het moment dat Feline in het nest op de jongen zat. Tot mijn ongelovige verbazing viel er echter niet één onvertogen woord. Ook al was het Molly die binnenstapte, en niet Coppernickle. Feline deed of het allemaal heel normaal was. De jongen sisten blij, en begonnen toen te mummelen omdat ze op dat moment waarschijnlijk haast stikten in de grote stukken prooi die voor ze werden losgescheurd. Molly deed het, zo te horen, dus in elk geval niet slecht. Uiteindelijk vielen de Kuikens stil, voor heel eventjes verzadigd en tevreden. Maar zelfs daarna nog altijd geen geluid, geen geschreeuw, geen geruzie. Het minste wat ik had verwacht was een Molly die er door de Oermoeder uit wordt geschopt; maar nee. Die eer valt de arme Coppernickle te beurt, als ook hij

een kijkje komt nemen in het nest. Zoveel Uilen bij elkaar is Feline dan waarschijnlijk teveel. Ze zouden immers zomaar op een van haar Kuikens kunnen trappen.

Coppernickle krijgt om te beginnen een paar geweldige oorvegen en wordt daarna met kracht uit het nest gezet. Molly wil zich nu het liefst stilletjes uit de voeten maken. Niemand let toch op haar ... Hoopt ze ... Maar het zal haar niet gaan lukken. Met bliksemende ogen verspert een zojuist teruggekeerde Oermoeder haar de weg. De arme Molly, die luid gilt, is nu degene die de regen van klappen krijgt te verduren. Als Feline eindelijk opzij gaat, zich als het ware tevreden in de tintelende klauwen wrijvend, weet haar kind niet hoe gauw het weg moet komen.

Het lijkt allemaal heel wat, maar in feite kun je de sfeer in de Burcht gerust goed noemen. De Uilen werken — een klein schoonheidsfoutje hier en daar even snel weggepoetst — eensgezind samen om de jongen groot te brengen. Men is over het algemeen beleefd en zelfs vriendelijk naar elkaar. Behalve als er maar één iemand prooi heeft, want zoiets kan natuurlijk niet. Prooi moet onmiddellijk naar de jongen. Geen discussie, afgeven! Alleen op die momenten wordt er dus af en toe gevochten. Maar hoe indrukwekkend ook dat er soms uit kan zien: tot nog toe is nog nooit bloed gevloeid.

Maar wat echt helemaal anders dan anders gaat, meer nog dan al het andere bij dit nest, is dat Feline, hoewel door allen gerespecteerd en op handen gedragen, in feite geen haar beter dan de anderen wordt behandeld. Ook al heeft zij er nóg zo de wind onder, op het eigen nest: buiten dat nest wordt ook haar de prooi uit de snavel gestolen, en dat — hoe ongelooflijk het ook is — zonder zelfs maar de minste aarzeling. Misschien is eigenlijk nog wel het vreemdste van alles dat zij daar net zo boos van wordt als elke andere Uil, alsof ze een doorsnee Uil is en niet een eerbiedwaardige, wijze Oermoeder: je zou denken dat ze

toch kan zien dat de prooi naar de eigen jongen wordt gebracht. En haar jongen zijn immers haar alles. Maar boos wordt ze; en gillen kan ze bovendien als geen enkele andere Uil. Maar haatdragend is ze dan gelukkig weer niet. Zo kan het gebeuren dat de drie Uilen, Ouders en Kind, met z'n drieën gezellig bij elkaar komen zitten waar ze even daarvoor de ander nog krijsend achterna zaten. Wonderlijke dieren. En als zo vaak ook nu weer absoluut onbegrijpelijk.

In de nacht jagen de Uilen als bezetenen. Watervlugge, grijzige schimmen onder de volle maan. Plonk! — laat één zich neervallen op de grond. Meteen wordt met de geringe buit naar een eetplekje gevlogen. Vanuit de rhododendron let Coppernickle, als enige herkenbaar onder de schimmen, scherp op of de prooi niet te groot is. Want als dat zo is moet die namelijk zonder pardon naar de jongen. Goedschiks of kwaadschiks, het maakt hem niet uit. Niet Feline, maar hij is de scheidsrechter. Kleine prooi mag zelf gegeten worden. Kevers bijvoorbeeld. Maar alles wat groter is, krijgt een andere bestemming. Daar zorgt hij wel voor.

Enige tijd later zie ik hem zelf naar het nest vliegen. Twee lange rare poten bungelen uit de snavel omlaag. Een kikker, als ik het goed zie. Weer wat later zie ik hem voorbijkomen — weer op weg naar het nest natuurlijk — met een scharminkeltje dat ik dit keer inschat als een spitsmuisje. Ik trek een grimas. Ik houd veel van de Spitsmuis. Ik hoop dat de dood snel voor hem wilde komen.

Molly intussen — ik denk tenminste dat het Molly is, aan de ontwapenende manier van doen, echt zien kan ik maar weinig — Plonk! — Plonk! — plonkt aan één stuk door.

Telkens weer vliegt ze omhoog naar haar eigen, speciale maar ook o zo onverstandig gekozen lievelingsplekje, om daar de buit op te peuzelen. Gelukkig voor haar gaat dat laatste, dat oppeuzelen dus, nogal snel. Ik heb namelijk het idee dat ze niet veel beter dan kevers vangt. Klein spul dus. Een vreemde manier van jagen als je er een moment over doordenkt, want het is niet onwaarschijnlijk dat elke muis in de omgeving zich onmiddellijk drukt als zóveel Uil zich met zóveel snelheid, en zó luid en duidelijk, op de grond laat neerstorten. Dat alles alleen maar voor een enkel minuscuul kevertje. Maar desondanks worden er toch muizen gevangen, en zo zie je maar weer ...

Feline bijvoorbeeld, die in het topje van een struik als een standbeeld blijft zitten, nadenkend naar de grond starend. En die er zich dan ineens vanaf laat storten, hard neerkomt en dan twee felle, razendsnelle stoten met haar snavel uitdeelt; en dan weer terug, omhoog de nacht in, maar nu met een hompje donkergrijs in de klauwen. Een hompje met een staartje en aan weerszijden twee paar slap neerhangende, kleine voetjes. De onverwachte muis, de prachtige muis; de muis die het leven laat voortbestaan.

Plonk! — Plonk! — Plonk! jaagt Molly aan één stuk door, met dat grote plezier in alles wat ze doet dat haar zo eigen is.

Stil ... Stil ... Stil ... jaagt de wijze Feline opletend en haar kans geduldig afwachtend. Stil ...

En Coppernickle? Die zweeft al die tijd af en aan onder de maan, geluidloze cirkels beschrijvend over de dichtbegroeide vijver; maar hij is degene die het meest lijkt te vangen van iedereen.